

نقدی بر

رؤیاهای رسولانه

نالیف:

عبداللہ بصری

سر شناسه	: نصری، عبدالله، ۱۳۳۲ -
عنوان و نام پدیدآور	: نقدی بر رؤیاهای رسولانه / تألیف عبدالله نصری.
مشخصات نشر	: تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	: ۲۱۴ص.
شابک	: 978-964-476-421-9
وضعیت فهرست‌نویسی: فیا	
موضوع	: سروش، عبدالکریم، ۱۳۲۴ - - دیدگاه درباره وحی قرآنی
موضوع	: سروش، عبدالکریم، ۱۳۲۴ - - دیدگاه درباره محمد(ص)، پیامبر اسلام
موضوع	: قرآن -- وحی
موضوع	: Qur'an - - Inspiration
شناسه افزوده	: دفتر نشر فرهنگ اسلامی
رده‌بندی کنگره	: ۱۳۹۵ ن ۷/ع ۳/ BP۲۲۰
ده‌بندی دیوبی	: ۲۹۷/۴۳
شماره کتابشناسی ملی:	: ۴۵۲۰۵۷۵

دفتر نشر فرهنگ اسلامی

دفتر مرکزی: پاسداران، میدان هرمان، خیابان شهید افتخاریان، کوچه مریم، پلاک ۲۳. تلفن: ۰۲۹۳۶۱۴۰۰

نقدی بر رؤیاهای رسولانه

تألیف: دکتر عبدالله نصری (استاد فلسفه دانشگاه علامه طباطبائی)

چاپ اول: ۱۳۹۵

این کتاب در ۱۰۰۰ نسخه در چاپخانه کانون‌نچاپ، لیتوگرافر چاپ و صاف‌سازی شد.

شابک: ۹ - ۴۲۱ - ۴۷۶ - ۹۶۴ - ۹۷۸

بها: ۱۳۰۰۰۰ ریال

مدیریت پخش و توزیع: تهران، خیابان فردوسی جنوبی، روبروی فروشگاه شهر و صنعت، بین‌بست هنر.

بین‌بست اول، پلاک ۵ و ۴ - تلفن: ۳۳۹۱۲۳۵۵ - ۳۳۹۲۰۳۰۷

فروشگاه‌ها و مراکز پخش:

■ فروشگاه شماره یک: تلفن: ۶۶۴۶۹۶۸۵ ■ فروشگاه شماره دو: تلفن: ۳۳۱۱۴۲۸۸

■ فروشگاه شماره سه: تلفن: ۲۲۸۵۵۱۶۴ ■ فروشگاه مشهد: تلفن: ۲ - ۳۳۲۱۴۸۳۱ - ۰۵۱

■ نشانی الکترونیک: www.daftarnashr.com ■ پست الکترونیک: print@dnfpub.com

■ پیامک: ۳۰۰۰۴۸۵۰

خواهشمند است نظرات خود را درباره این کتاب با ذکر نام آن به صورت پیامک ارسال فرمایید.

حق چاپ برای ناشر محفوظ است.

فهرست مطالب

۹	پیشگفتار
۱۳	۱. خواب‌نامه بودن وحی
۱۴	رؤیاهای پیامبر
۱۵	وقایع رؤیایی
۱۶	قرآن یا خواب‌نامه
۱۷	خواب نه نماد
۱۹	وحی یا گزارش خواب
۲۱	ویژگی‌های خواب و رؤیا
۲۴	تعبیر به جای تفسیر و تأویل
۲۶	جدی بودن رؤیا
۲۷	بی‌توجهی به هستی‌شناسی رؤیا
۲۸	حجیت خواب
۳۲	زبان قرآن
۳۴	فهم قرآن
۳۶	تعبیر به جای استعاره

۳۸	تشریح احکام
۴۰	انکار قرآن

۲. پریشانی قرآن

۴۵	پدیده‌های غیرعادی
۴۷	تناقض‌ها
۴۸	تناقض‌های دیگر
۵۲	زمان در قیامت
۵۸	آرینش آسمان‌ها و زمین در شش روز
۶۰	رسم شب
۶۲	عرش
۶۶	معراج
۶۷	حوادث تاریخی
۶۸	نفی جبرئیل و شیطان
۷۱	

۳. متافیزیک وصال

۷۳	پیامبر به جای خدا
۷۵	تحریف مولانا
۷۶	تنگنای زبان
۸۰	داستان دقوقی در مثنوی
۸۲	تفسیر غلط از ابن عربی
۸۴	کشف تام محمدی
۸۵	خطای ابراهیم <small>علیه السلام</small>
۸۷	

۴. خواب و خواب‌گزاری

۹۱	ایضاح مفاهیم
۹۲	

۹۴ بهترین تبیین
۹۸ عدم حجیت خواب
۱۰۲ کدام رؤیای قدسی؟
۱۰۳ وحی یا بیماری صرع
۱۰۶ خواب‌گزاری پیامبر
۱۰۹ ما و وحی
۱۱۳ خدا در وحی
۱۱۷ تحلیل تحدی‌های ع. فانی
۱۲۰ پُرشدن پیامبر از خدا
۱۲۴ رؤیت خدا
۱۲۹ ۵. استدلال یا شواهد
۱۲۹ سنگینی وحی
۱۳۱ ناظر بودن پیامبر
۱۳۴ معضلات کلامی و تفسیری
۱۵۱ ۶. پدیدارشناسی وحی
۱۵۱ سه نوع استدلال
۱۵۲ ادله فلسفی
۱۵۳ ادله متنی
۱۵۴ ادله تبیینی
۱۵۵ رفت و برگشت پارادایمی
۱۵۶ ابعاد فرضیهٔ سروش
۱۶۰ کدام رسول
۱۶۲ پدیدارشناسی وحی

- ۱۶۵..... پیش فرض‌های نظریه رقیب
 ۱۶۶..... نقد سروش دباغ
 ۱۶۹..... مشکل اصلی سروش

۷. سرگردان میان آسمان و زمین.....

- ۱۷۱.....
 ۱۷۲..... سو بژکتیویسم کانتی
 ۱۷۳..... نظام‌های تنولوژیک
 ۱۷۶..... نفی منشأ الهی وحی
 ۱۷۸..... تالی غلط اشاعره و معتزله
 ۱۸۰..... تاریخ یا تاریخچه
 ۱۸۲..... ملاک قداست متن
 ۱۸۴..... بی‌توجهی سروش به تاریخچه
 ۱۸۵..... فهم غلط سروش از تاریخچه وحی و متون مقدس
 ۱۸۸..... منادات با حقیقت استعلائی
 ۱۸۹..... تصویر غلط از وحی
 ۱۹۱..... پارادایم‌های دیگری

۸. رویای منزلت متن.....

- ۱۹۷.....
 ۱۹۷..... ۱. منشأ متن
 ۲۰۰..... ۲. سرشت متن
 ۲۰۵..... ۳. نحوه مواجهه با متن

۲۰۹..... کتاب‌نامه

۲۱۱..... اعلام

پیسنام

وی به ابد زنده و فرسوده ما
 "من عرف الله" فرو خوانده‌ایم
 هم تو پیامرز به انعام خویش
 هم به امید تو خدای آمدیم
 چاره کن ای چاره بیچارگان
 ای کس ما بی کسی ما بین
 گر نتوازی تو که خواهد نواخت؟
 چا، ما کن که پناهنده‌ایم

ای به ازل بوده نابوده ما
 در صفت گوی فریادنده‌ایم
 چون خجلیم از سخن خرام خویش
 پیش تو گری سرریا آمدیم
 یار شو ای مونس غم‌خوار گ
 غافله شد واپسی ما بین
 جز در تو قبله نخواهیم ساخت
 در گذر از جرم که خواهنده‌ایم

دکتر عبدالکریم سروش به عنوان یکی از روشن‌سرازان دنیای معاصر آرای خاصی در باب وحی و نبوت ارائه داده است. وی در طول سه دهه اخیر، چهار تحولات فکری بسیاری شده است. وی در آغاز حیات فکری خود مرتکب اشتباهات را پیامبر می‌دانست و به ختم نبوت قائل بود، و با تألیف کتاب قبض و بسط در تریک شریعت فقط از بسط فهم دینی سخن به میان آورد، اما در دهه هفتاد که مقاله تجربه نبوی را نگاشت، از بسط خود دین سخن گفت و اینکه تجربه‌های عارفان بر غنا و فربهی دین محمد ﷺ می‌افزاید و آن را کمال می‌بخشد. سروش به خوبی می‌دانست که سخن گفتن از بسط دین مبتنی بر تغییر در مفهوم بنیادین نبوت و لوازم آن چون وحی است. از این رو، وحی را به تجربه‌های محمد ﷺ

فروکاست. وی در ۱۳۸۶ در گفت‌وگو با رادیو زمانه به صراحت قرآن را کلام محمد ﷺ دانست، نه کلام خدا. هر چند سروش سعی کرد تا برای توجیه نظریه خود استدلال‌هایی را ارائه دهد، اما هیچ یک از آن‌ها قابل پذیرش نبود و مطالب وی مورد نقد بسیاری از عالمان و روشنفکران دینی معاصر قرار گرفت. صاحب این قلم نیز با نگارش مقالاتی و کتاب کلام خدانه تنها به نقد این نظریه پرداخت که لوازم آن را نیز یادآور شد، از جمله اینکه با پذیرش این نظریه باید وحی و نبوت را کنار گذاشت.

سروش در سیر تحولات فکری خود فقط به این نظریه بسنده نکرد که قرآن کلام الهی نیست، بلکه کلامی بشری است که مؤلف آن از جانب خود احساس رسالت می‌کند. سروش در سال ۱۳۹۲ با تألیف چند مقاله ادعا کرد که قرآن حاصل رؤیاهای محمد ﷺ است. به بیان دیگر قرآن خواب‌نامه‌ای بیش نیست. صاحب این اثر در همان زمان با تدوین مقاله‌ای مفصل به نقد چهار مقاله سروش در این باب پرداخت که در سال گذشته همراه با نقد آرای قبلی وی در کتابی با عنوان انکار قرآن منتشر شد. در سال جاری سروش در یک گفت‌وگوی تلویزیونی با عنوان پرگار که از شبکه BBC پخش شد، نظریه رؤیاهای رسولانه را تکرار کرد. به دنبال آن نیز با دو مقاله جدید سعی کرد هم پاسخ ناقدان خود را بدهد و هم نظریه خود را تکمیل کند. پس از انتشار این مقالات برخی به دفاع از سروش و بعضی نیز به نقد وی پرداختند. صاحب این قلم نیز که احساس می‌کرد مطالب جدید سروش نیز قابل نقد است، به تدوین اثر حاضر پرداخت. فصل‌های اول تا سوم این اثر از کتاب انکار قرآن اخذ شده و فصل‌های چهارم و پنجم در واقع نقد مطالب جدید سروش است که هم شامل مقالات پنجم و ششم رؤیاهای رسولانه می‌شود و هم گفت‌وگوهای دو جلسه برنامه پرگار را دربرمی‌گیرد، و در عین حال برخی سخنرانی‌های سروش و

مطالب تلگرام وی نیز در این زمینه نیز مورد بررسی و نقد قرار گرفته است. همان‌گونه که اشاره شد برخی پژوهشگران در دفاع و یا نقد سروش مطالبی را نگاشتند که از میان آن‌ها به بررسی سه مقاله پرداخته‌ایم که دفاع از نظریه سروش را بر عهده گرفته‌اند.

آنچه در این اثر مورد توجه جدی قرار گرفته از یک سو نقد شواهد و استدلال‌های سروش است و از سوی دیگر این نکته بسیار مهم است که نظریه رویاهای رسولانه هرگز قرآنی جدید از وحی نیست. در واقع این نظریه بدیل نظریه سنتی وحی به حساب نمی‌رود، چراکه در این نظریه مفهوم وحی فقط اشتراک لفظی یا مظهری است، متکلمان و عرفای اسلامی دارد. مقوله وحی در چارچوب اصل نبوت باید تفسیر شود. بدون پذیرش پیش‌فرض‌ها و مبانی نبوت، نمی‌توان از وحی سخن گفت و هر نظریه‌ای که بخواهد ابعاد گوناگون پدیده وحی را تفسیر کند باید پیش‌فرض‌ها و مبانی آن ویرانگر نبوت نباشد. مبانی نظریه سروش در تعارض با مبانی نظریه وحی متفکران اسلامی است و هیچ‌گاه نمی‌توان آن را تفسیری نوین از آن دانست، تا چه رسد به این ادعا که آن را تحولی بنیادین در فهم مقوله وحی به حساب آورده.

شاید نیازی به ذکر نباشد که هدف مؤلف در این اثر موشکافی‌های علمی است و خدا را نیز شاکر است که در همه نقدها، خیر و صلاح در طول سالیان دراز - عنان قلم را هیچ‌گاه از دست نداده و با زبان علم و در سخن گفته است. بدون شک آرای مطرح شده در این اثر نیز می‌تواند با تامل و اندان، جامه کمال را بر تن کند.

والسلام

۲۱ مهرماه ۱۳۹۵

عاشورای ۱۴۳۸